

זרע שמשון

רבי שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמה רבא
מן שמאי ועינים תראה בנים
ובני בנים כשתילי זיתם סביב
לשולחנכם, חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומזוני טבי.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הנה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ח"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
ברוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להנה"ק מקוויגלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימנים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב בעומה להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איהו מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמהם
לטוב להם, כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזיגער זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יחיה בכוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבשו בי תנומכי.

אתוון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגענשטערן זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

צדקת הצדיק

רבי צדוק
ב"ר יעקב רבינוביץ זצ"ל
אמר קודם פטירתו
שמבטיח כמו הבטחת בעל
מלא העומר שמי שידפיס
דבריו יהיה לו למליץ יושר

שערי זבול

רבי זבולון
ב"ר אברהם משה המבורגר זצ"ל
הבטיח כמה פעמים שיעשה
טובה ומליץ טוב למי שיעשה
טובה לנשמתו, וכך חרות על
מצבתו

מלליצי יורש

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב?
פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה?
פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען?
פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

זייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, צדקת הצדיק, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי, ר' זבולון המבורגר זצ"ל וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר
פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הרה"ק המקובל המלוב"ן ר' רפאל ב"ר אברהם ריס זי"ע

נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיך. במדרש (ילקוט שמעוני רמז תשפ"ה) אמר לו הקב"ה, אם אתה רוצה לחיות שנים הרבה, לא יראו ישראל נקמה באויביהם, ולא תכבש מדין לפנייהם. מיד אמר משה, מוטב שתכבש מדין לפנייהם ויראו ישראל מפלה בשונאיהם. ע"כ. מדברי המדרש מבואר שאם עושים נקמה במדין, צריך משה למות בסמוך לכך, ואם משה רוצה לחיות שנים הרבה, צריך הקב"ה להתעכב מלעשות דין במדין. ויש להבין מפני מה תלוי מיתנו של משה בנקמת מדין. ונראה לבאר עפ"י מה שמצינו (ילקוט רמז תשפ"ה) בפסוק שבתחילת הפרשה 'וידבר ה' אל משה לאמר', אין 'וידבר' אלא לשון עז, ולמה דבר עמו בלשון עז, לפי שלא מיחה בשבטו של שמעון, א"ל הקב"ה ומה אם בזמן שעמדו כל ישראל בצד אחד בשעת העגל, ולא היה עמך אלא שבט לוי בלבד, עמדת ומחית בכל ישראל, עכשיו שכל ישראל עמך, ולא עמד בצד אחד אלא שבטו של שמעון, לא היה לך למחות? והיינו שהיה טענה על משה שגרם לישראל לחטוא, שמפני שלא מיחה בהם, לכן חטאו. והנה אם לא היה הקב"ה עושה דין במדין, בוודאי גם לא יעשה דין במשה, שהרי אם מדין יכולים להציל עצמם בכך שיטענו שלא היה להם לישראל לחטוא, ואף שהם עשו פעולות לגרום להם לחטוא, מ"מ 'דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים', ובודאי שהיה ראוי להם לשמוע את דבר ה' ולא לימשך אחרי מי שמחטיא אותם. ומשום כן לא מגיע למדינים עונש של מלחמה, א"כ כל שכן שאין ראוי שמשה יענש. אולם הקב"ה רצה לנקום מאת המדינים, וכשכא לנקום מאת המדינים על כך שהחטיאו את ישראל, מעתה יש למדת הדין לומר שגם צריך לענוש את משה, שגם הוא גרם להם לחטוא שלא מיחה בהם. וזה מה שאמר הקב"ה למשה, אם אתה רוצה לחיות שנים הרבה, לא יראו ישראל נקמה באויביהם ולא תיכבש מדין לפנייהם, כי אני לא יוכל לעשות בהם נקמה, כי אם אבוא לדון אותם, מוכרח אני לדון גם אותך, ואם איני רוצה לדון אותך, שוב איני יכול לדון את המדינים. (זרע שמשון מטות סוף אות ד').

הגדרות חזון יחזקאל

על התורה ומועדים עם ביאורים הארז והערות

מלוקט מותוך גליונות
"מליצי יושר"
שיוצא לאור עולם מדי שבוע
בשבוע

הג'ר שלום אייזן זצ"ל
בעת חסדו בשעת הלוייה
של מרן בעל החזון
יחזקאל, חכריו:
"נעטווי" מאת רבינו
לפרסם שהבטיח שימליץ
טוב למי שילמוד בספריו,
וכן למי שיפיק את חידושי
תורתו"
(רכבות אפרים או"ח ח"ב עמ'
רמ"ח)

אפשר להשיג חסד בחנויות
הספרים המובחרות
הפצה ראשית: גרינפלד
718.633.8103

ליתר מרטים, וכן לקבלת גליון "מליצי יושר" בכל שבוע:
gilyonmy@gmail.com 732.510.0560

תורה לישראל, ולמי שאין יכול לעסוק בתורה, נתנו חז"ל (כתובות קיא:) עצה שידבק בתלמידי חכמים ויהנה אותם מנכסיו, ועיד"ז זכה להתדבק בו יתברך.

והשלוש מדות הללו מרמזים השלש סעודות של שבת, שהם כנגד השלושה אבות הקדושים, בליל שבת קודש סעודת דחקל תפוחין קדישין שהוא כנגד יצחק אבינו ע"ה, הוא כנגד 'ואותו תעבוד', כי בשעת העקידה פרח נשמתו ממנו, ואפס מאתו כל כוחות הגופניות, וכשהחזיר לו הקב"ה נשמתו, היה כל ימיו רק כימא דנשמתו, ולא היה לו עבודה אחרת רק עבודת ה' כל ימיו.

'ואותו תירא' יש לרמז על סעודת שחרית סעודת דעתיקא קדישא שכנגד אברהם אבינו, דאיתא במדרש פרשה זו: 'אותו תירא', שתהיו כאותן שנקראו 'ראי אלהים'. כי יש מדרגות ביראת ה', שמצינו בנחמיה שהתפלל על אנשי כנסת הגדולה שהיו אתו 'תהי נא אזניך קשבת לקול תפילת עבדיך החפצים ליראה את שמך', קראם רק 'חפצים ליראה'.

ושלמה המלך אמר 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה', שאחר החיפוש רק יבין מה הוא 'יראת ה', אמנם הלשון נקראים 'ראי אלהים', משמע שכבר נקבע אצלו בקביעות בשורש, וראוי הוא לקרותו בשם 'ירא אלהים', כי הוא שלם ביראתו מכל וכל.

ואברהם אבינו נתברר בשעת העקידה שהיה ברור ביראת ה' כל ימיו, כמו שנאמר 'עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה', כי בלכתו להעקידה שפגע בו השטן ורצה לפתותו ולבטלו מלקיים המצוה בטענה כמו שאמרו במדרש (בר"ר נוד:) למחר אומר לך 'שופך דם אתה, ואתה חייב ששפכת דמו של בנך', ושאין זה ציווי מה', ואולי הנסיון הוא שלא יעלה לעולה, ועוד טענות רבות שיהיה נראה מהם לאברהם שהולך לעשות נגד רצונו ית"ש ח"ו, ולולא הפחד מה' כמעט היה יכול להתפתות, רק יראתו עומדת לו, והוא בחינת יראה שלמעלה מהשגה בחינת עתיקא, כמו שנאמר (משלי ג:כו) 'כי ה' יהיה בכסלך' אפילו בדברים שאתה כסיל בהם, 'ושמר רגלך מלכד'.

זה המכוון בהמדרש הנ"ל 'ירא אלהים כאברהם'. 'ובו תדבק' הוא כנגד סעודה שלישית שכנגד יעקב אבינו שמדתו הדיקות.

חדש מבית מכוון מליצי יושר

הגדרות אבני נזר - על ענייני מילה

ליתר מרטים, וכן לקבלת גליון "מליצי יושר" בכל שבוע:
gilyonmy@gmail.com 732.510.0560

גהנה להסוברים דמעות מילת בנו הוא מצות האב למול את בנו, והאב מקיים המצוה, ולא התינוק, א"כ פשוט דלא שייך הכלל דשלוחי מצוה אינן ניוזקין על התינוק, וכמו שכתב בשו"ת שם אריה (סימן כ"ז) עמוד ל"ט, וע' בפרדס יוסף ריש פרשת וירא) דבמילה לא שייך הכלל של 'שומר מצוה לא ידע דבר רע', דאין התינוק מקיים המצוה רק האב.

אבל עדיין קשה דאם התינוק יבוא לידי חול, יצטער האב המקיים המצוה, והרי שלוחי מצוה אינן ניוזקין. ועל זה צ"ל כהנ"ל, דלא אמרו שלוחי מצוה אינן מצטערין.

סכנה, וטוב לקיים מילה בשמיני, אבל כיון שלא"כ ימול בלא סכנה כלל, אין מליץ אותו, דסברא לסמוך על 'שלוחי מצוה אינן ניוזקין', לא אמרין' אלא לעצמו, ועל כן הוא עצמו כשיגדיל, יתחייב למול עצמו כיון דלא שכיח הזיקא, עכ"ל.

וצ"ב, דאם חז"ל הבטיחו דשלוחי מצוה אינן ניוזקין היכי דלא שכיח הזיקא, א"כ מדוע זה דוקא בשלו ולא בשל אחרים. ונראה לפי מה שכתב בספר לבית יעקב להג"ר יעקב יאזעף (רב הכולל דניו יארק, דרוש כ"ז), דחז"ל רק אמרו "שלוחי מצוה אינן ניוזקין", ולא אמרו "אינן מצטערין", כי צער - פסידא דהדר הוא. וכן אמרו (חולין ז: וע' מהרש"א שם) ההולך לדבר מצוה ונוקף אצבעו ירצה דמו כדם עולה. הרי דשייך צער בשעת עשיית מצוה, עכ"ל. ולפ"ז מובן, דאינו רשאי להכניס חבירו בצער כדי לזכות אותו בקיום מצוה. (המשך בשבוע הבא).

לע"ג הג'ר אהרן מרדכי ב"ר נחמן רוטנר זצ"ל י"צ כ"ט תמוז

במדרש (במד"ר כב:א, ותנחומא א'): אמר להם הקב"ה לישראל וכו' אפילו באמת אין אתם רשאים להשבע בשמי, אלא אם כן יהיה בך כל המדות האלו את ה' אלהיך תירא וגו' ואותו תעבוד וגו' ובו תדבק. הנה השלוש מדות הללו הם בקדושת שבת, 'את ה' אלהיך תירא', כי כל יום השבת האדם מלא יראה ופחד שלא יכשל חלילה באיסור חילול שבת, כי בדבר קל יוכל ח"ו לבוא לידי חילול שבת. וגם אמרו חז"ל (תענית ח:): 'ירא שמי' זה שומרי שבת. 'ואותו תעבוד', הוא ג"כ בשבת, כי ביום השבת אין לו עבודה אחרת, רק עבודת השי"ת, כי איתא בספרי שגם ההורו אסור בשבת, והטעם כי שבת איתא בזוה"ק (ח"ב רה.) שהוא יומא דנשמתין ולאו יומא דגופא, וממילא תיכף בהכנסת שבת כל מלאכתו עבודה גופנית עשויה ונגמרה, ואין לו עבודה בשבת רק עבודת יומא דנשמתין, היינו רק עבודת ה' עבודת הקודש.

'ובו תדבק' היינו ע"י תורה, כי כל המכוון מדברי תורה הוא רק לדעת כי 'אנכי ה' אלהיך', כמו שמובא בזוה"ק (ח"ב ס.) עה"פ 'וילכו שלושת ימים במדבר ולא מצאו מים', דאין 'מים' אלא תורה, והא עד כען לא אתהיבית לון אורייתא, אלא אין תורה אלא קוב"ה, היינו כי המכוון ומלך התורה הוא להתדבק בהקב"ה, ואמרו חז"ל לא ניתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בתורה, ולכו"ע בשבת ניתנה

א נימה דומה לזה מצינו בדיני תערובת וכדומה, דבהפסד מרובה מקילים לסמוך על שיטת יחיד, והטעם הוא כי התורה חסה על ממונם של ישראל, כדכתב הרשב"ץ (זוהר הרקיע שורש א') דלכך בהפסד מרובה מקילים. והנה לא מצינו דמקילים כדי להקל צער ועגמת נפש של איש האופה והמבשל כל היום, ולבסוף הוא צריך לזרוק הכל, כי צער בעלמא אינו חשיב הפסד נזק.

ב וכ"כ הגרי"ז מרגליות (אזמר בשבחין עמוד ר"ד) וז"ל: שאבנו מים שלנו בחבורתא לאפות מצות לכבוד חג המצות, ואחרי שאיבת המים, נחלקתי ונפלת בקומת הגוף אחורנית על רצפת אבנים וכו', ונשאלתי מאחד מהמבקרים אותי הא אמרו חז"ל שלוחי מצוה אינן ניוזקין לא בהליכתו ולא בחזירתו, ואמרת דכונת חז"ל דאינן ניוזקין נזק גדול ממש.

לע"נ הגר"ר יעקב ב"ר דובער יאזעף זצ"ל רב הכולל דניו יורק יא"צ כ"ד תמוז

נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים. איתא במדרש (ילקוט פ' ל"א רמז תשפ"ה): נקום נקמת, משה הצדיק מתנעם על המדינים ב' נקמות, ואף הקב"ה מתנעם ב' נקמות, שנאמר 'אל נקמות ה' אל נקמות הופיע'. ויש לבאר ענין ב' נקמות של השי"ת, דהנה יש נקמה ע"י עונש, ויש נקמה ע"י חסד שמגביה ומרומם את החוטא כנגדו למעלה על כל השרים, ועיד"ז החוטא מתבייש כי יאמר בלבו מה עשיתי כנגד מלך טוב וסולח, וטובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות.

ואולי זה כוונת מדרש פליאה עה"פ אלה פקודי המשכן משכן העדות, זה שאמר דוד המלך 'עשה עמי אות לטובה', כמה דאמרן 'וישם ה' לקין אות', הכוונה דהנה קין קיבל עונשו במדת הדין שיהיה נע ונד, אבל אחר שחזר בתשובה והודה שגדול עונו מנשוא, וישם ה' לקין אות משמו יתברך לבלתי הכות אותו כל מוצאו, ובראות קין גודל וטובו וחסדו של השי"ת אליו, נתמלא בוש וכלימה שמרד במלך הטוב והמטיב, ובושה והכנעה זו אצלו עשה רושם יותר מהעונש של נע ונד, ועונש כזה [של מדת החסד] ביקש דוד המלך, כדי שיראו שונאיו, ויהיה להם נקמה. על כן התפלל דוד 'עשה עמי אות לטובה', באופן שנתת אות לקין, דהיינו עונש ברחמים ובחסד, וממילא יראו

שונאי ויבושו, כי לא ידעו שהחסד הוא לעונש. וכן אחר חטא העגל ציוה הקב"ה שיעשו משכן שרוצה להשרות שכינתו ביניהם, ועיד"ז יבושו ויכלמו איך חטאו ומרדו נגד מלך מוחל וסולח, ויתחרטו אלף פעמים על מה שחטאו כנגדו. וזה כונת מדרש הפליאה אלה פקודי המשכן משכן העדות, כפירש"י עדות לישראל שיותר להם הקב"ה על מעשה העגל, שמכיון שהשרה שכינתו ביניהם עיד"ז הרגישו חרטה עצומה על כל מה שחטאו, וממילא נמחל עונם, כי עיקר התשובה הוא החרטה בלב, ואמר המדרש שעל אופן זה ביקש דוד המלך 'עשה עמי אות לטובה', כדכתיב 'וישם ה' לקין אות', דהיינו העונש בחסד, וזה הענין שהקב"ה מתנעם ב' נקמות היינו שיש ענין נקמה גם בחסד וברחמים.

לזכות והצלחה ש.ב.ש.ה.

איש כי ידר נדר לה'. במדרש: הה"ד 'אדם להבל דמה ימיו כצל עובר. י"ל דאמרו (בנדרים י.) דצריך לומר 'נדר לה', ואל יאמר 'לה' נדר', דחיישינן

דאחר שיאמר 'לה', ימות, ונמצא מוציא שם שמים לבטלה, וזה 'כי ידר נדר לה', ולא 'לה' נדר', משום דימינו כצל עובר, מו"ח הג' נ"י בשם יד משלום.

ומו"ח הג' נ"י פירש, 'איש כי ידר', דוקא בחינת 'איש', [היינו צדיק] שיש לו הבטחה 'כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים', אז יוכל לנדור. אמנם 'אדם להבל דמה' לא ידור, כי לא ידע מה יולד יום.

ומפי הצדיק מה"ו ישראל משה כ"ץ נ"י שמעתי על מקרא הנ"ל 'ימיו כצל עובר', כי כמו לעת ערב, אז הצל גדול בהרבה ממה שהוא בצהרים, כן כאשר האדם הגיע לתכלית הגדולה, אז סימן שקיעת החמה ר"ל.

מצוה נדירה שהמקיים אותה נוטל שכר כנגד כולם

כתב בשו"ע הרב (ת"ת פ"ב ס"א): 'מצות עשה של תלמוד תורה על כל אדם לעצמו ללמוד כל התורה שבכתב ושבעל פה כולה'. וכ"כ בסעיף י' זו"ל: ללמוד פעם אחת כסדר [תנ"ך] וכל התלמוד בבלי וירושלמי ומכילתא וסיפרא וסיפרי ותוספתות וכל המדרשים מתנאים ואמוראים כמו מדרש רבה ותנחומא ופסיקתות וכיוצא בהן ומדרשי רשב"י (-זוהר) כדי שיוכל לגמור כל התורה שבעל פה כולה פעם אחת בחייו, עכ"ל.

זה מצוה שרק יחיד סגולה מקיימים אותה, וקל מאד לקיימה אם מקציבים לזה זמן מועט בכל יום, ובזה זוכים לקיים מצוה נדירה של מצות ת"ת ששקול כנגד כל המצות, ואין לשער גודל השכר שזוכים עבור זה בפירות בעוה"ז והקץ לעוה"ב

נתפרסם לזכות י.ב.ח.ה. לנחת דקדושה מכל יו"ח

מוסרי הגר"ר אלחנן יוסף הרצמאן זצ"ל

'מבטיח אני להעושים לטובת נשמותי' אלחנן יוסף בן שמואל

וצפורה, להתפלל בעדם שיהיה נפקד בכל מה שצריך במהרה דין'

כל הרע שנמצא בישראל, נדבק בהם מן האומות ביניהן שהו בגלות הארוכה והמרה, ולהיפך כל הטוב שיש באומות, נדבק בהן מישראל, שבעל כרחן הושפעו מהם במקצת לטובה, אבל גם שניהם הרע שבישראל, והטוב שבאומות, הם רק מעל פני השטח ואינם שרשיים, ולכשיתגלה אורו של המשיח תוסר הקליפה השטחית מעל שניהם, וכל צד ישאר עומד על שרשו ומהותו האמתית. וזוהי הבחינה האמתית של 'והיו דן את כל אדם לכף זכות', שכל אחד מישראל יסתכל על השני ברוח זו, ויבין שכל פגם ועוולה שהוא מוצא בו נדבקו בו מן החוץ, כתוקף חשכת הגלות, ויעלים עיניו מהם, וישתדל רק להעריך את שרשו ולהרימו משפלות מצבו המוסרי והרוחני, עליו להתבונן בכל האמור למעלה וידון את הזולת כפי שהוא דן את עצמו, כי כל אחד יודע בנפשו שכאשר הוא נכשל ועושה עוולה ומוכחים אותו על פניו, הוא אומר שגיתי הרי אינני אלא בשר ודם העלול לטעות ולהיכשל לפעמים, דבר זה בדיוק יאמר גם על האחר כשהלה נכשל בדבר עבירה, ואל יאשימו כחוטא ופושע, אלא אדרבא, ישתדל להעמידו על הדרך הנכונה לתמכו ולסעודו בדברי נועם, כמו שתומכים בקורות עץ תקלה רעועה שלא תפול ותתמוטט.

תולדות בעל החזון יחזקאל זי"ע

כשמרן הגר"י אברמסקי צוק"ל כיהן בלונדון, התקשר אליו רב חשוב וסיפר לו על אחד השוחטים בהונגריה שאיש ירא מרבים הוא, וביקש שיבחן אותו ויעניק לו סמיכה. כשהגיע השוחט למרן הגר"י אברמסקי, ישב מרן הגר"י עם אנשים אחרים, וביקשו להיכנס לחדר עד שיתפנה, על השולחן היה מונח עלון בעברית ונועד עבור בני הנוער היהודים באנגליה שסרו מהדרך, השוחט ההונגרי קרא בעלון, והנה נכנס מרן הגר"י לחדר, מרן הגר"י שאל 'הבנת מה שכתוב שם בעלון?' והשוחט השיב בחיוב, 'האם אתה יכול לחזור לי על הדברים?' והוא חזר על הכל. ומרן הגר"י לא הסמיכו לשוחט. אח"כ הסביר מרן הגר"י אברמסקי שהוא הבין שאם השוחט הבין את העברית טוב, כנראה שייך למשכילים בהונגריה, כיון שרק הם שלטו בעברית על בוריה, ואם כך הוא מסרב לקבלו לשוחט, אח"כ נודע שגם בעיר בה התגורר השוחט, הופץ העלון ההוא וממנו למד את שפת העברית על בוריה, ולא שהיה שייך למשכילים, מרן הגר"י ערך לו בחינה והסמיכו לשוחט.

איש כי ידר נדר לה'. במדרש: אין אתה רשאי להשבע בשמי אלא אם יהיה ברך כל המדות הללו 'את ה' אלהיך תירא', כאותן אשר נקראו 'ראי אלהים' אברהם איוב יוסף. וצ"ב למה לא מנה את יונה, דכתיב גביה ג"כ 'ואת ה' אלהי השמים אני ירא'. וכי תימא כיון דיונה בעצמו אמר כך, ואין אדם מעיד על עצמו, הא יוסף נמי בעצמו אמר 'את האלהים אני ירא'. ואפשר שאני יונה שהיה אחר מתן תורה, ואי אפשר למנותו בזה יחד עם אלו שנקראו 'ראי אלהים' שהיו קודם למתן תורה.

אמנם גוף הענין הוא פליאה, דלפי"ז בטל שבועה, כי מי זה הוא אשר שקול כמוהם, ואיך הטילו שבועה לכל אדם (עי' חו"מ סי' פ"ז). אלא הנ"ל המכוון כאן למשמש בשמות הקודש אשר משביעין, כעין שנשבע חוני המעגל 'נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שמרחם על בניך', וכיוצא בהם, אשר משביעים לשמות הקדושים, וכפירש הר"ב (אבות א"ג): על 'ודאשתמש בתגא'. וזה המכוון במדרש אם יש לך כל מידות הללו אתה רשאי לשבע בשמי.

עוד איתא במדרש: ובו תדבק, וכי יכול אדם לידבק בשכינה וכו', אלא לומר לך כל המשיא בתו לתלמיד שקורא ושונה, ועושה פרקמטיא ומהנהגו מנכסיו, זהו שנאמר עליו 'ובו תדבק'. ובזה מבואר לשון הגמ' (כתובות קא:): 'כל המשיא בתו לתלמיד חכם וכו' כאילו מדבק בשכינה', (ועי' ברכות לד:). ומעולם לא הבנתי איך שייך משיא בתו לת"ח, דלפי המצווה צריך לישא אשה בן י"ח, א"כ עדיין אינו תלמיד חכם. אך מובן לפי שמפורש במדרש הנ"ל דנקט לשון 'תלמיד', והיינו דמיקרי 'תלמיד חכם' על שם סופו, דמחזיק לתלמיד שקורא ושונה כדי להיות תלמיד חכם אח"כ, ובזה מקיים גם כן 'ובו תדבק', הדבק במידותיו, כי הקב"ה מחזיק אותנו כדי שלמד תורה כדכתיב 'ויתן להם ארצות גוים וגו' בעבור ישמרו חוקיו ותורתיו יצטור'.

לע"נ הר"ר יצחק ב"ר יוחנן חנינא בידן ז"ל יא"צ כ"ז תמוז

ואם הפר יפר אותם אחרי שמעו ונשא את עונה. אמרו ביבמות (דף מו:): מעשה בגר שבא לפני ר' יהודה ואמר נתגירתי ביני לבין עצמי, אמר לו נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך. וכתבו התוס' דהא דנאמן לפסול את עצמו, היינו שאסור בישראלית משום דשויה אנפשיה חתיכא דאיסורא. והקשה בחמדת שלמה שם, דמאי שויה אנפשיה חתיכא דאיסורא שייך הכא, הרי לדבריו הוא עכו"ם, והרי אין עכו"ם מצווה שלא לבעול ישראלית.

ותירץ ח"ל: והיה אפשר לומר דשויה אנפשיה חד"א הוא משום דלפי דבריו אינו רשאי להכשיל בת ישראל, דהיא יש עליה איסור להבעל לעכו"ם. רק לכאורה הא ליתא, דלפי דבריו הוא עכו"ם, ועכו"ם אינו מוזהר על 'לפני עור לא תתן מכשול', דאינו מ' מצוות. רק ד"ל דוקא היכא שחבירו יודע שהוא אסור ואפ"ה רוצה לאכלו, ועל זה מצווה הישראל שלא ליתן לו, וב"ז אינו מצווה. אבל היכא שחבירו אינו יודע כלל, רק הוא יודע שהוא אסור ונותן לחבירו, זה הוא מצד הסברא אסור, ואף ב"נ אסור לעשות.

תולדות הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע

הרה"ק רבי צדוק לא היה מבטיח לפעול ישועות, ולא הראה מופתים, אבל היה מברך כל אחד שיעזרהו השי"ת, רק בעסקי שלום בית שבין איש לאשתו, היה נכנס בעובי הקורה, והיה מרשה אפילו לנשים להכנס אליו, והיה מבטיח ישועות.

כשפרצה בלובלין מגפת החלי-רע, באו רבים אליו לבקש ישועה, ולא יכול להשיבם ריקם, היה נותן עצות כיצד לטפל במחלה ותרופות, ורבים הציל ממות, וגם קמיעות נתן למי שביקש, אבל פדיונות מעולם לא קיבל, רק מפדיון הבן היה מקבל. באמרו שהתורה זכתה לו כסף זה בתורת כהן, אבל לא נהנה מכסף פדיון הבן אלא לקניית ספרים בלבד.

וי"ל ראייה לזה ממאי דכתיב בפרשת נדרים 'ואם אחרי שמוע אישה יניא אותה ונשא עונה', וכתב רש"י, 'המכשיל את חבריו נענש עליו כאילו עשאה. ולכאורה קשה הרי הוא בכלל לפני עור, וצ"ל דכיון דהיא סבורה שהפרה שלו מהני, לכן הוא רק עיקר הגורם, לכן יש לו נשיאות עון כאילו היה הוא עושה איסור, וחמור מלפני עור, דהתם עיקר האיסור עשה אידך, כיון שידע שאסור לעשות, וזה גלי לן רחמנא במה שכתב 'ונשא עונה', דהסברא כך, עכ"ל החמדת שלמה.

וכתב הגר"י ענגיל (בית האוצר מערכת א-י כלל קל"א), וז"ל: הרי שהיתה סברת החמדת שלמה, דשייך איסור מסברא, ונחשב איסור גמור, לא על צד מדת חסידות או דרך המוסר לבד, דלישנא דנאמן אתה לפסול את עצמך, משמעותו איסור גמור וכמובן. וגם אין לומר דהוי איסור דרבנן, דמלבד דאין זה סברא כלל, דמאי שייטיה איסור דרבנן הכא, הלא איסור דרבנן הוא רק מה שגזרו ואסרו חכמים, ודבר זה הרי לא אסרו חכמים, רק שהסברא מחייבת שאין לעשות, וא"כ ממ"ל או שנחשב איסור גמור מדין התורה, ולב"נ מדין תורת הב"נ שלו, או שגם לאיסור דרבנן אין נחשב וכמובן.

אלא דגם זוילת זה נראה דלא שייך איסור דרבנן בב"נ, דאין החכמים אומרים דבריהם לבני נח רק לישראל, ואולי בזה יש מקום עיון (עי' ש"ך יו"ד סי' נ"ה סק"א).

ואולם מה שהוסיף החמדת שלמה לומר דזה כונת הכתוב 'ונשא עונה' לאשמעינן דהסברא כך, במחכ"ת אין נוח לי, דהא בכתובות (דף כב.) פריך הגמ' למה לי קרא, סברא הוא. וכן הוא בכמה דוכתי, ונהי בדוכתי אחריני מצינו 'איבעית אימא קרא ואיבעית אימא סברא', כבר כתבו התוס' (שבועות כב: ד"ה איבעית): יש דברים שאין הסברא פשוטה כל כך וצריך הפסוק להשמיענו הסברא, עכ"ל. וזה לא שייך כאן, דאם אין הסברא פשוטה עד שנצרך הכתוב להשמיענו אותה, א"כ שוב לא שייך לומר דהב"נ מוזהר על זה, שהרי אפשר שאין סברתו מחייבתו את האיסור, כיון דאין הסברא פשוטה, וקרא ד'ונשא את עונה' אין לו לידע, ואפילו יודעו נמי אין נאסר מחמתו כלום, דכה"ת לישראל ניתנה ולא לעכו"ם.

ואולם גוף פירושו בקרא ד'ונשא עונה', שפיר ניתן להאמר דהכתוב משמיענו דאין זה כשאר מכשול דעצם החטא מתייחס אל העושה, ואילו אל הנותן מתייחס רק ההכשלה בחטא, דכאן אינו כן, רק דמתייחס אליו עצם החטא כאילו הוא עשה את

החטא, והוא נושא עונה העצמי, לא הכשלת העון לבד, והנפקותא שבחיותו נושא עצם העון, מובן מאיליו שעונשו בידי שמים גדול יותר מאילו היה עליו רק עונש הכשלת העון וכמובן.

לזכות אלעזר חיים בן הינדא להצלה בכ"ע

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה'. דקדוקי המפרשים ידועים. ויש לומר על פי דברי רש"י דיש מלת 'אל', במקום 'על', כמו 'אל שאול ואל בית הדמים' (שם"ב כא:ב) 'אל הלחק ארון האלקים' (שם"א ד:כא). והכוונה שמשם רבינו ע"ה נתן לנו סימן לידע לאיזה רב וצדיק צריכים להידבק, 'וידבר משה' סימן 'אל' והיינו 'על' 'ראשי' מנהיגי בני ישראל, 'המטות', שהם עננים ומחזיקים את עצמם שהם עדיין למטה, 'לבני ישראל לאמר', בשעה שדורשים או אומרים תורה לפני הצבור והדברים מתוקים וערבים לשומעיהם, אעפ"כ אינם מרגישים עיד"ש שום התנשאות, ועדיין הם מחזיקים עצמם למטה, כדכתיב במשה רבינו 'עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', על רב כזה השי"ת משרה שכינתו, ויכול לומר 'זה הדבר אשר צוה ה'.

לזכות ולרפ"ש י.ע.ב.ה.

שבועת ביטוי לעתיד מעין נדר. אמרו בנזיר (דף ג:): האומר 'מיין שלא אוכל ככר זה', הרי זו שבועה, משום דימין גופיה איקרי שבועה, דתנא מנין לאומר 'מיין' שהיא שבועה, שנאמר: 'נשבע ה' בימינו'. וכתב החזון יחזקאל שם, ד'מיין' הוא 'לשון שבועה', וכמו שאמר 'נשבע אני', אבל עדיין צריך להזכיר שם ה' כשאומר 'מיין', דלא עדיף ממי שאומר להדיא לשון שבועה, דצריך להזכיר שם ה'.

וז"ל: האומר 'מיין' הרי זו שבועה, כלומר לשון שבועה זה [של 'מיין'], הוא לשון שבועה, ולכן אם אמר 'מינה בה', או אם אמר 'מינה במי ששמו חנון שלא אוכל', הרי זה כמו שאמר 'שבועה בה', או כאומר 'שבועה במי שהוא חנון שלא אוכל'.

ותרתי בעיני: לשון שבועה, [כגון 'שבועה' שלא אוכל, או 'מינה' שלא אוכל]. וגם שיהא נשבע בשם או בכינוי, (עי' רמב"ם שבועות פ"ט ה"א). וכן הא דאמרו (שבועות לו:): 'אמר 'לאו לאו' תרי זימני הוא שבועה', היינו נמי שהוא לשון שבועה, אבל בעיני שיזכיר שם או כינוי, ואם אמר 'בה' שלא אוכל שלא

רבינו בחיי לרבינו בחיי ב"ר אשר זי"ע

הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע היה אומר:

סגולה גדולה לפרנסה ללמוד הספר 'רבינו בחיי'. וסימנך: מאן דיהיב 'חיי', יהיב מזוני.

ראשית חכמה קנה חכמה, בכל קנינך קנה בינה'. שלמה המלך למד דעת את העם בכתוב הזה שיקנו חכמת התורה ראשונה לשאר החכמות, ואמר: בראשית שאר החכמות קנה חכמת התורה, זהו שאמר: "ראשית חכמה וגו' ובכל קנינך קנה בינה". אחר שקנה האדם החכמה הזאת יצטרך עוד לקנות בינה, כדי שיבין דבר מתוך דבר, כי אין שלמות החכמה מבלעדי הבינה, ולפי שהבינה שלמות החכמות, על כן אמר שיתן את כל הון ביתו בבינה, זהו: 'ובכל קנינך קנה בינה', כלומר אף כי תתן עליה כל ממונך קנה אותה, כי היא העושר האמתי. וכן החכמה צוחת ואמרת (משלי ח:יח) "עושר וכבוד אתי הון עתק וצדקה", והוצרך שלמה המלך להודיענו בכאן שיצטרך האדם להקדים לנפשו חכמת התורה כולה תחלה לשאר החכמות, מפני שאלו התעסק בשאר החכמות תחלה, יטו את לבבו מדרך החכמה ויולידו בו דעות נפסדות, אבל כאשר הוא מתעסק בחכמת התורה תחלה, הוא עושה עקרו ותחלת יסודו ממנה, הרי הוא רשאי לבנות על היסוד ההוא בנין שאר החכמות שאין כח בהן מעתה להפסיד דעתו ולבלבל מחשבתו, לפי שחכמת התורה נמשלת לכסף צרוף.

וכן אמר דוד המלך "אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים", באור זה: כי שאר החכמות כלן הן כסף, אבל אינו כסף צרוף לפי שיש בהן סיג ותערובות, ואפשר שיביאו האדם לידי הפסד אמונה, אבל תורתנו היא מבלי סיג, כמו כסף צרוף של אדון הארץ שעושה ממנו כלי למאכלו או למשתהו ואין בו סיג ותערובות כלל.

ועל זה אמר שלמה המלך בכאן: "ראשית חכמה קנה חכמה", שאם לא למד חכמת התורה תחלה ולא ראה בתורה באור האותות והמופתים והנסים הגדולים והמפורסמים, קרוב הוא להמשיך אחר הטבע ולהאמין קדמות העולם, כי לכך נקרא הטבע בשם הזה כי יטבע האדם ביון מצולתו וירד לבאר שחת אם לא זהר בו, כמי שבא במצולות ים ולא ידע לשוט וטובע, כן האדם קרוב שיסתפק מתוך חכמת הטבע באותות ומופתים שנעשו לישראל ע"י משה רבינו, ולא יאמין רק הדברים הטבעיים המוחשיים לעין, וישתבש בדרך האמונה לאמר בנסי המדבר שהם היו ענינים טבעיים אין בהם נס, ויאמר כי המדבר שעמדו שם ישראל ארבעים שנה כשאר המדברות שהם קרובים אל הישוב כמדברות האלה ששוכנים בהם הערביים, שאפשר לו לאדם שיחרוש ולזרוע בהם ולהיותו נזון בפרי אילנות ועשבים אשר שם, כמו שכתב הרמב"ם (מורה ג:ג), או יסתפק לומר אולי היו שם בארות מים רבים מאד, וכדי לעקר שרש הדעת הנפסדת הזאת ולקבוע בלב אמונת המופתים הגדולים ההם, באה חכמת התורה שיתחייב האדם להקדימה לשאר החכמות, והאירה את עיניו והודיעה אותנו כי המדבר ההוא לא היה כשאר המדברות, והוא שכתוב: "המוליך במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב", ולא היה קרוב אל הישוב שיקבל חרישה וזריעה ופעולת הצמיחה, הוא שכתוב: "לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון", ולא היה שם מים כלל, הוא שכתוב: "ומים אין לשתות", ועוד שלא היה בטבע האדם שיחיה שם אפילו יום אחד כל שכן עם כובד אנשים ונשים וטף שעמדו שם ארבעים שנה, ומזה אמר הכתוב: "ארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם", כלומר שאין בטבע האדם שיחיה שם.

וכדי לחזק אמונה זו בלבבות באה התורה והאריכה בספור המסעות שעשו שהיו בין כולן ארבעים ושנים מסעות, ורצתה להזכירם בשם כ"י ש בספורם תועלות רבות לשעה ולדורות, שיתפרסם הפלא הגדול לשעה בין העמים שבאותו הדור אשר שמעו את שמע מצרים והיו יודעים קצת מהמקומות שאין בטבע האדם לחיות שם, ועוד שיתפרסם ג"כ לדורות הבאים, אשר לא ראו הענין ותהיה האמונה קבועה בלבם באותם הדורות שראו, ויספרו זה לבניהם, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון, איך עמדו ישראל שם לא בדרך הטבע רק בדרך הנס, וכן כל מעשיהם היו בדרך הנס על פי הענן וע"י שני הגואלים משה ואהרן.

דגל מחנה אפרים' ק רבי משה מחנה אפרים ב' יחיאל מיכל ז"ע

בעל 'אהבת ישראל' מויזניץ זי"ע היה אומר:

ללמוד ספר 'דגל מחנה אפרים' מסוגל לבנים טובים

קיבלתי מרבותי ע"ה עה"פ מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, היינו שכל מצעדי גבר מאתו כוננו לאיה סביבה אשר יחפץ בדבר האדון ב"ה להוליכו בדרך ההוא כמו שיבואר, אך האדם ודרכו יחפץ, כי הוא חפץ בדרך זה לצורך עצמו, ובאמת הכל הוא דרך הקב"ה, וה' עשה שיחפץ לילך בדרך זה לסיבה הצריך להאדון ב"ה. והיינו שמפרש 'כי יפול לא יוטל', היינו הניצוצין קדישין שנפלו ונטבעו בעמקי הקליפות 'לא יוטל' לשון התנשאות, כמו 'ינטלם וינשאם', היינו לשון בתמיה 'לא יוטל?' איך אפשר שלא יתנשא ויתרומם לשורשו ומקורו? כי לא יודח ממנו נדח, מי כהחכם האדון ב"ה שולח רצון להצדיק לילך בדרך ההוא, וע"י מחשבותיו הקדושים ועבודתו הקדושה הוא מעלה ומנשא הניצוצין קדישין לשורשם ומקורם.

אכל', או שאמר 'במי ששמו חנון שלא אכל שלא אכל', הרי זה כמו שאמר בלשון שבועה. (ע"י היטב רמב"ם שבועות פ"ב ה"ג וה"ד וה"ו). אבל אם אמר 'אלה', או 'ארור', או 'שבועה', והוא הדין בשאר לשון שהוא לשון שבועה, ולא הזכיר שם או כינוי, הרי זה אסור בדבר שנשבע עליו, אבל אינו לוקה ולא מביא קרבן. (רמב"ם שם פ"ד ה"ד), עכ"ל. והנה אמרו בספרי (פ' מטות): מה הפרש בין נדרים לשבועה, נדרים כנודר בחיי המלך, שבועה כנשבע במלך' עצמו, אע"פ שאין ראייה לדבר, זכר לדבר,

דכתיב [שאלישע אמר לאלהיו הנביא] 'חי ה' וחי נפשך אם אעזבך', ע"כ. ובפשטות כוונת הספרי, דאלישע אמר בתורת 'נדר': 'חי ה' / והיינו בחיי המלך. והקשה החזון יחזקאל, דהלא הלשון 'אם אעזבך' אינו לשון נדר, אלא לשון שבועה, וא"כ מדוע אמר 'חי ה' / הלא גדרו של שבועה הוא שנשבע במלך עצמו, ולא בחיי המלך. וז"ל: ולכאורה קשה הלא 'חי ה' וחי נפשך אם אעזבך' אנדרים קאי, שנודר בחיי המלך, ולא במלך עצמו, ובאמת אין זה לשון נדר, אלא לשון שבועה, עכ"ל.

ותירץ החזון יחזקאל, דשבועת ביטוי לעתיד, היא מעין נדר, ולכן אמר אלישע 'חי ה' / והיינו שנודר בחיי המלך, וז"ל: נראה בפירוש דברי הספרי הכי: 'שבועה' כנשבע במלך עצמו, היינו בשמו או בכינויו. 'נדרים' שבכללם הוה נמי שבועת ביטוי לעתיד שהיא מעין נדר, כדכתיב בקרא 'לאסר איסר על נפשו', דשבועה לעתיד מיקרי 'נדר', (כדתנן בנדרים י: 'נדר במוהו'), כנודר בחיי המלך, כמו 'חי ה' וחי נפשך אם אעזבך', שיש בזה לשון שבועה של שבועת ביטוי לעתיד, עכ"ל.

והוסיף החזון יחזקאל, דכיון דנדרים אינו כנשבע במלך עצמו, והיינו בשמו או בכינויו, רק בחיי המלך, לכן הנודר או בשבועת ביטוי לעתיד דהוא מעין נדר, ואמר 'חי ה' / אין זה שבועה בשם ה', אלא שבועה בחיי המלך.

וז"ל: מה שאמר 'חי ה' / אין זה שבועה בה' או בכינוי, דאם היה

בהאי לישנא שבועה בה', לא היה משתף עמו 'וחי נפשך', דהא כתיב 'ובשמו תשבע', דאסור לשתף דבר אחר עם שם שמים בשבועה, וכמו שאמרו (סוכה מה).

'כל המשתף שם שמים עם דבר אחר נעקר מן העולם'. אלא על כרחך שאין בהאי לישנא 'חי ה' וחי נפשך' אלא לשון שבועה, ואין בזה משום נשבע בה' או בכינוי, ובכל זאת היה אסור בדבר שנשבע עליו שלא יעזבנו, וזה המקור לדברי הרמב"ם [דאם לא הזכיר שם ה' בשבועה, אע"ג דאינו לוקה, מ"מ אסור בדבר שנשבע עליו], עכ"ל.

והנה הר"ן (נדרים ב). כתב, וז"ל: כינוי שבועה הרי הוא כשבועה וחיילא, ומהא שמעינן דשבועה לא בעיא שם, אלא כיון שאמר שבועה או שבותה שהיא כנויה שלא אוכל ככר זה, אסור לאכול, דאי בשהזכיר את השם, מאי איריא משום כנוי שבועה, תיפוק ליה משום הזכרת השם דאפילו בלא שבועה ובלא כנוי הוי שבועה. ועוד דלמ"ד כנויין לשון שבדו הם, להכי תקנו כנויין בשבועה כי היכי דלא לומר שבועה לה', אלמא כל שהזכיר שבועה או כנויה אפי' בלא הזכרת השם מהני, עכ"ל.

וכתב החזון יחזקאל, דלפי הנ"ל מיושב קושית הר"ן, דאח"כ דשבועה לא בעי שם, אבל גם בלי הזכרת שם ה',

אסור בדבר שנשבע עליו, וז"ל: והשתא לית לן רומיא דרמי הר"ן דשבועה לא בעיא שם, מהא דלמ"ד כינויין הוא לשון שבדו חכמים ותקנו חכמים כינויין בשבועה כי היכי דלא לאמר שבועה לה', אלמא כל שהזכיר שבועה או כינויה אפילו בלא הזכרת השם מהני. אבל לפי הנ"ל מיושב, דאמנם כן חכמים תקנו כינויים דלא לימא שבועה לה', ובנשבע בכינוי שבועה מבלי הזכרת ה' או כינוי, מהניא שפיר שבועתו לגבי הא שיהא אסור בזה שנשבע עליו.

לזכות מ.ב.ה. להצלה בכל מעשי ידיו, ושמירה עליונה

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה

הדבר אשר צוה ה' איש כי ידור נדר וכו' לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה. קשה דלמה מצוה זו נאמרה דוקא 'אל ראשי המטות', דמה מצוה זו מיוחדת יותר משאר המצוות. והנה אמרו (נדרים ח.) מניין שנשבעין לקיים את המצוה, שנאמר 'נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך', אבל לאידך גיסא אמרו (נדרים כב.) דהנודר כאילו בנה במה, והמקיימו כאילו מקריב עליו קרבן. הרי רואים שאין להשבע או לעשות נדרים. אמנם באמת אין כאן סתירה, שיש ב' מיני אופני שבועה. (א) שבועה הידועה. (ב) שבועה מיוחדת. 'שבועה הידועה', זהו השבועה והנדר שידוע שיש דין של שבועה ונדר בתורה שיכולים להשבע ולעשות נדרים, כגון שבועה עממית של כל אחד ואחד, ואז אם אדם פשוט עושה נדר או שבועה, אז קורה הרבה פעמים שבסוף לא מקיימים את הנדר או השבועה, וזהו עבירה חמורה, וזהו בסתם שבועה הידועה. אבל יש שבועה מיוחדת של אדם גדול צדיק וחסיד ששומר זוכר מה שמוציא מפיו, והוא בודאי יקיים מה שמקבל עליו ולא יעבור בשום אופן על נדרו ושבועתו. ומה שהגמ' אומרת שמי שנודר נדר זהו כמו שבונה במה, זהו בסתם בני אדם מפני שעלול וקורה הרבה פעמים שבסוף לא מקיימים הנדר והשבועה, ויכולים לבוא לידי מכשול ועבירה, ולכן הגמ' אומרת שלא לעשות נדרים דהוה כאילו בנה במה, וזהו בסתם שבועה הידועה. ומה שהגמ' אומרת מניין שנשבעים לקיים את המצוה, זהו מדובר באדם גדול צדיק וחסיד כמו שידרדו עוד יותר לקיים את המצוות, ובה מיושב למה משה רבינו ציוה הענין של נדרים אל ראשי המטות דוקא, מפני שהם אנשים גדולים וראויים לעשות נדרים או שבועות לזירזו לקיים את המצוות.

והנה בסוף הפרשה כתיב 'ונבחר הלך וגו' ויקרא לה נבח בשמו', וראיתי בספרים שהתיבה 'לה', הוא ר"ת 'לשון הרע', שמרומז כאן שמי שמדבר לה' מתגלגל בכלל 'נובח'. והנה לפי שביארנו שמה רבינו דוקא ציווה הענין של נדר אצל ראשי המטות, שזהו דוקא אנשים גדולים שהם לא מדברים לה' וריכילות והם מקיימים הנדרים והשבועות שהם צדיקים, וא"כ יש שייכות סוף הפרשה לתחילת הפרשה, שאדם הראוי להתגלגל בכלל נובח, אסור לו לעשות נדר או שבועה, כיון שלא שייך לראשי המטות שהם אנשים גדולים וצדיקים.

פנים יפות' לבעל הפלא"ה

בעל הפלא"ה בהקדמה לספרו כתב, וז"ל:

'כל המעיין ועוסק בספרי, יתברך מקל עילאה, בברכת ה' הרחבה והמלאה, וינצל מכל עמל ותלאה'

ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם. [משמע דקודם הרגו את אנשי מדין, ואח"כ המלכים, וזה 'על חלליהם'. (אבל החזקוני פירש 'על חלליהם', כמו עם חלליהם, והיינו ביחד)], וי"ל דאף שאמרו (ר"ה ח:) 'מלך וציבור, מלך נכנס תחילה לדיר', אבל בשעת עונש, המלך הוא אחרון, כמו שמצינו דכתיב 'לעשות נקמה בגוים', והדר 'תוכחות בלאומים', ('לאומים' היינו מלכים), וכן 'דין בגוים מלא גויות', ואח"כ 'מחץ ראש על ארץ', וכן 'שפוך חמתך', ואח"כ 'ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו', וכן מצינו גבי אדם הראשון שבתחילה שאל הקב"ה לאדם הראשון 'המן העץ', ואח"כ לחוה, ואח"כ לנחש. ובעונש להיפוך, בתחילה לנחש, ואח"כ לחוה, ואח"כ לאדם. והטעם לזה, משום דאמרו חז"ל מלך נכנס תחילה לדיר, מקמי דניפוש חרון אף, אבל דרך המלכים להתנצל בעצמם, שבעצמם אינם עושים אלא ע"י העם, [ולכן אין הם נענשים תחילה], אבל העם מהפכים הדין על המלכים ואומרים שהוכרחו ע"י המלכים, וכיון שכבר ניפוש חרון אף [ע"י העם], חוזר ומעניש את המלכים. וכן באדם לא קילל עד אחר דיפיש חרון אף.

יש לרמוז בזה מ"ש דוד המלך 'למה רגשו גוים וגו' יתיצבו מלכי ארץ וגו' ה' ילעג למו וגו' אז ידבר אלימו, ענינו שהלאומים והם מלכי אומות 'הגו ריק' 'ונוסדו יחד', וסברו שיש להם טענה בדין, כיון שהם בעצמם אינם עושים, אלא 'רגשו גוים', וסברו שבה 'נשליכה עבותימו' בדין על העם, אבל 'יושב בשמים ישחק', כי אחר שיגדל חרון אף, יחזור וידין אותם באפו, וזה שאמר 'אז ידבר אלימו באפו וגו'.

אומרת מניין שנשבעים לקיים את המצוה, זהו מדובר באדם גדול צדיק וחסיד כמו שידרדו עוד יותר לקיים את המצוות, ובה מיושב למה משה רבינו ציוה הענין של נדרים אל ראשי המטות דוקא, מפני שהם אנשים גדולים וראויים לעשות נדרים או שבועות לזירזו לקיים את המצוות.

והנה בסוף הפרשה כתיב 'ונבחר הלך וגו' ויקרא לה נבח בשמו', וראיתי בספרים שהתיבה 'לה', הוא ר"ת 'לשון הרע', שמרומז כאן שמי שמדבר לה' מתגלגל בכלל 'נובח'. והנה לפי שביארנו שמה רבינו דוקא ציווה הענין של נדר אצל ראשי המטות, שזהו דוקא אנשים גדולים שהם לא מדברים לה' וריכילות והם מקיימים הנדרים והשבועות שהם צדיקים, וא"כ יש שייכות סוף הפרשה לתחילת הפרשה, שאדם הראוי להתגלגל בכלל נובח, אסור לו לעשות נדר או שבועה, כיון שלא שייך לראשי המטות שהם אנשים גדולים וצדיקים.

